

УДК 340.114(5)

DOI 10.11603/me.v0i1.6392

СТВОРЕННЯ ТА ДІЯЛЬНІСТЬ МЕДИКО-ЮРИДИЧНИХ КЛІНІК У СИСТЕМІ БЕЗОПЛАТНОЇ ПРАВОВОЇ ДОПОМОГИ

М. О. Сопіга

*ДВНЗ “Тернопільський державний медичний університет
імені І. Я. Горбачевського МОЗ України”*

CREATION AND ACTIVITIES OF MEDICAL-LEGAL CLINICS IN THE SYSTEM OF FREE LEGAL AID

M. O. Sopiha

I. Horbachevsky Ternopil State Medical University

Мета статті – дослідити з точки зору методики або дидактики навчання особливості підготовки студентів-медиків в умовах медико-юридичної клініки, зокрема на прикладі викладання навчальної дисципліни “Медичне право”, визначити основні ознаки та функції діяльності медико-юридичних клінік, а також розкрити особливості підготовки студентів-медиків, визначити найбільш прийнятні форми навчання в умовах медико-юридичної клініки, а також використання цих знань на користь суспільства, а саме під час надання безоплатної правової первинної допомоги.

The purpose of the article was to study in terms of methodology and didactics teaching peculiarities of medical students in terms of medical and legal clinics, particularly in the case of teaching “Medical Law”, to identify the main features and functions of the medical and legal clinics, and reveal the peculiarities of medical students, to determine the most appropriate form of training in medical and legal clinics, and use this knowledge for the benefit of society, namely in the provision of free legal primary care.

Вступ. Актуальність даної статті зумовлена тим, що кожен дев’ятий чи десятий громадянин, котрий звертається за юридичною консультацією з питань медицини, звертається саме до медико-юридичних клінік. За час діяльності юридичних та медико-юридичних клінік вони зарекомендували себе як швидка, якісна, а найголовніше безкоштовна юридична допомога.

Основна частина. Наша країна являє собою моду незалежну державу з великим потенціалом у науці, техніці, культурі та промисловості. В неї є все необхідне для того, щоб стати однією із найрозвиненіших держав світу. Розуміння цього має якнайшвидше дійти до кожного жителя України, але лише деякі громадяни розуміють важливість розвитку всіх сфер діяльності та всебічного розвитку кожної людини. Розвиток правової держави залежить зокрема від активних професійних юридичних кадрів, а також правової культури та правової свідомості всіх жителів. З правової культури людини складається правова культура суспільства, яка показує рівень правосвідомості та правової активності суспільства, ступінь прогресивності юридичних норм і юридичної діяльності. Якість правової освіти, зрештою, впливає на якість норм права, правил поведінки, за допомогою яких регулюються відносини у різних сферах діяльності, зокрема і в медицині.

© М. О. Сопіга

Майбутнє кожної людини залежить від багатьох аспектів. Безумовно, головним із них є отримання вищої освіти. Звісно, виникає питання: як підвищити рівень практичних знань студентів, які вивчають “Медичне право”, і паралельно використати ці знання на користь суспільства?

Уперше термін “юридична клініка” було вжито в статті професора Фромгольда, яка була опублікована 1881 р. в одному німецькому журналі, де було запропоновано створити на зразок медичних клінічних установ при медичних факультетах клініки при юридичних вищих навчальних закладах, де б студенти під керівництвом професорів вирішували не вигадані або віджилі юридичні казуси, а також надавали б безпосередню юридичну допомогу особам, які її потребують.

У 20–30-ті рр. ХХ століття термін “клінічна юридична освіта” вживається в США. Його поява означила новий напрям у сфері юридичної освіти – внесення соціальних аспектів до вивчення права, а в 60-ті рр. за сприянням приватних фондів здійснено суттєвий поштовх до розвитку клінічної юридичної освіти [1].

В умовах командно-адміністративної системи, що існувала в Радянському Союзі, клінічна юридична освіта не набула і не могла набути широкого застосування, а зарубіжний досвід із цих питань для радянських учених-юристів і практиків був недоступний.

Повернення до питання організації юридичної клінічної освіти в пострадянських країнах, у тому числі і в Україні, сталося в 1993–1997 роках з ініціативи юристів, які дістали можливість вивчити досвід викладання юридичних наук у зарубіжних країнах, особливо в США, а також на міжнародних колоквиумах та семінарах із цих питань, де вони побачили юридичні клініки в роботі та осмислили їх суть і значення в підготовці юристів та у вирішенні соціальних проблем громадян. В Україні перші юридичні клініки створювались, як правило, при юридичних ВНЗ за участю молодіжних студентських та інших громадських організацій в кінці ХХ століття. Так у 1996 р. з'явилася юридична клініка Київського національного університету ім. Тараса Шевченка “Рго bono (для добра)” [4]. Така назва юридичної клініки пояснюється спрямованістю її діяльності – надання допомоги, творення добра найменш забезпеченим верствам населення.

Нині в Україні на базі провідних юридичних вузів успішно працюють клініки правової допомоги, де силами студентів старших курсів надається безоплатна кваліфікована допомога малозабезпеченому населенню.

На сьогодні в Україні налічується 26 юридичних клінік, серед яких чинне місце посідає і медико-юридична клініка [3]. Медико-юридична клініка – це структура, інтегрована в навчальний процес як медичного, так і юридичного вузу, з метою набуття студентами старших курсів практичних навичок медика-юриста шляхом надання ними юридичних послуг населенню, яке не може звернутися до професійних юристів, зокрема з питань, що стосуються медицини, за браком коштів.

Так, у Львові з 6 жовтня 2015 р. розпочала роботу перша в Україні медико-юридична клініка при кафедрі медичного права Львівського національного медичного університету імені Данила Галицького. Незабаром і в Тернополі на базі ДВНЗ “Тернопільський державний медичний університет ім. І. Я. Горбачевського МОЗ України” та Тернопільського національного економічного університету за ініціативи кафедри ме-

дичного права Тернопільського державного медичного університету ім. І. Я. Горбачевського з 25 січня 2016 р. розпочала свою діяльність медико-юридична клініка, створена з метою захисту прав людини у сфері охорони здоров'я і забезпечення практичного сегмента навчання студентів з дисципліни “Медичне право”.

Основним завданням медико-юридичної клініки є навчити аналізувати справи, складати документи та консультувати клієнтів. Також завдання, які ставляться перед студентами, сприяють формуванню у них самоорганізації та відповідальності за доручену роботу, враховуючи інтереси та очікування клієнта. Особливою формою, на жаль, малорозвинутою в Україні, є просвітницька діяльність юридичних клінік. Роз'яснення правових тем непрофесійною мовою пересічним громадянам є вагомим інструментом покращення правової культури населення [2].

Медичне право є новим предметом вивчення в навчальних закладах як з підготовки медичних, так і юридичних фахівців. Оскільки відносини правового характеру виникають у системі охорони здоров'я постійно, також враховуючи збільшення нормативного регулювання, збільшується потреба у кваліфікованих фахівцях. Форма підготовки студентів-медиків в умовах медико-юридичної клініки досить наглядно дає можливість зрозуміти складність відносин, які виникають в охороні здоров'я, і шляхи вирішення конфліктів правового характеру.

Використання медико-юридичної клініки в навчальному процесі вирішує проблему співвідношення теорії та практики в системі правового навчання.

Висновки. Отже, основними ознаками діяльності медико-юридичних клінік є навчання практичних професійних навичок студентів, самоорганізації та відповідальності, а також просвітницька діяльність. Вивчення дисципліни “Медичне право” на сьогодні відбувається лише в кількох університетах, однак динаміка впровадження даної навчальної дисципліни є досить позитивною. Кількість ситуацій медико-правового характеру, які розглядаються в умовах медико-юридичної клініки, теж зростає.

Список літератури

1. Бігун В. С. Юридична професія та освіта. Досвід США у порівняльній перспективі / В. С. Бігун. – К. : Видавнича організація “Юстиніан”, 2006. – 272 с.
2. Ващук О. Л. Посібник для консультанта юридичної клініки / О. Л. Ващук, Р. Ю. Гера. – Львів : ПАІС, 2008. – 248 с.

3. Галай В. Юридичні клініки як суб'єкт захисту прав пацієнтів в Україні / В. Галай // Право України. – 2009. – № 9. – 192 с.

4. Юридичні клініки в Україні: роль, завдання та організаційно-правові засади : посібник / за ред. М. В. Дулеби. – К. : МП Леся, 2003. – 120 с.

Отримано 04.03.16